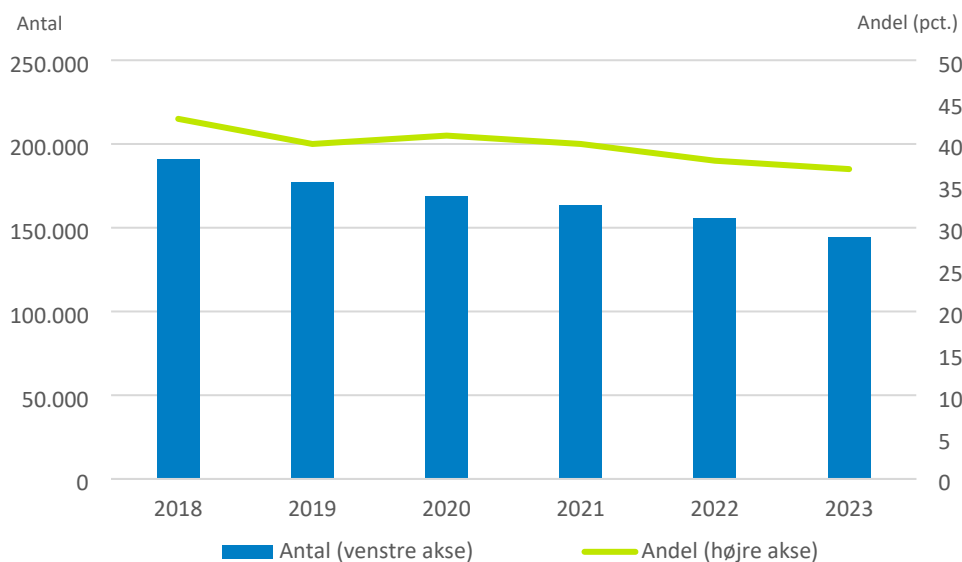

Langtidsbrug af opioider på recept falder

Knap 400.000 personer har indløst recept på opioider i 2023 svarende til 6,7 pct. af befolkningen i Danmark¹. Antallet af personer, der bruger opioider i mere end tre måneder (langtidsbrugere) er faldet fra ca. 190.000 personer i 2018 til ca. 145.000 personer i 2023, *jf.* Figur 1. Det svarer til, at 37 pct. af alle brugere af opioider er langtidsbrugere i 2023. Langtidsbrugere er defineret som personer, der har et sammenhængende forløb², hvor der er mere end tre måneder mellem deres første og sidste køb af opioider på recept.

Figur 1 Antal og andel langtidsbrugere (> 3 mdr.) ud af alle brugere af opioider, 2018-2023

Kilde: Lægemiddelstatistikregisteret pr. 23. oktober 2024, Sundhedsdatastyrelsen

Note: Opioider er afgrænset til ATC-koderne: N02A (undtaget N02AJ07), R05DA04, N07BC02 samt N07BC05. Langtidsbrugere er defineret som personer i behandlingsforløb, hvor der er mere end tre måneder mellem deres første og sidste køb af opioider på recept. Der skal være mindre end fire måneder mellem de enkelte køb i behandlingsforløbet. Bemærk, at der ikke er medtaget brug af opioider på hospitalet fx under indlæggelse eller illegal brug af opioider. Andelen er opgjort ift. alle brugere af opioider i det pågældende år. Se absolutte tal i Bilagstabel 1. Bemærk, at kræftpatienter indgår i opgørelsen. Se andel kræftpatienter i Bilagstabel 2.

Sundhedsstyrelsen anbefaler, at brugen af opioider begrænses og kun anvendes i så kort tid som muligt. Patienter med kroniske smerter³ eller hyppigt tilbagevendende smerter bør som udgangspunkt ikke være i behandling med opioider, medmindre det er kræftrelateret⁴. Det skyldes bl.a., at der kan være bivirkninger forbundet med langvarig brug som fx afhængighed.

¹ [Sundhedsdatastyrelsen \(2024\). Forbruget af opioider på recept falder fortsat.](#)

² Der skal være mindre end fire måneder mellem de enkelte køb, ellers tæller det som et nyt forløb.

³ Kroniske smerter er smerter i over tre måneder *jf.* definition i ICD-11, som Sundhedsstyrelsen laver anbefalinger ud fra.

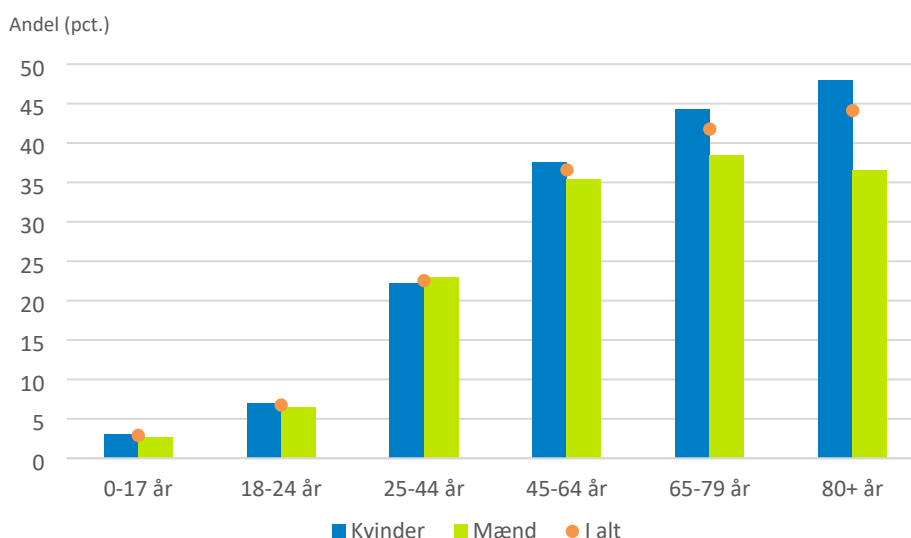
⁴ [Sundhedsstyrelsen \(2019\). VEJ nr 9523 af 19/06/2019. Vejledning om ordination af afhængighedsskabende lægemidler.](#)

Det faldende antal langtidsbrugere stemmer godt overens med den generelle udvikling i antal brugere af opioider og mængde af opioider, som også er faldende. Det samme gælder for længerevarende brug af opioider i over seks måneder¹.

Ældre er oftere langtidsbrugere

Andelen af langtidsbrugere af opioider stiger med alderen, *jf.* Figur 2. Ca. 45 pct. af ældre på 80 år eller derover, der bruger opioider, er langtidsbrugere i 2023. Det svarer til ca. 33.000 personer, *jf.* Bilagstabel 1. For de 65-79-årige er andelen 42 pct. og 37 pct. for de 45-64-årige. Brug af lægemidler til ældre bør altid ske med forsigtighed. Ældre har generelt øget risiko for at opleve uhensigtsmæssige bivirkninger og kraftigere effekt af bl.a. opioider⁵.

Figur 2 Andel langtidsbrugere (> 3 mdr.) ud af alle brugere af opioider fordelt på aldersgrupper og køn/i alt, 2023

Kilde: Lægemiddelstatistikregisteret pr. 23. oktober 2024, Sundhedsdatastyrelsen

Note: For afgrænsning af opioider og langtidsbrugere se note i Figur 1. Alder er opgjort ved første køb af opioider i året. Andelen er opgjort ift. alle brugere af opioider i aldersgruppen og køn/i alt. Se absolutte tal i Bilagstabel 1. Bemærk, at kræftpatienter indgår i opgørelsen. Se andel kræftpatienter i Bilagstabel 2.

Længerevarende behandling med opioider kan dog være relevant fx for patienter med kræftrelaterede smerter⁴. Kræftpatienter udgør 18 pct. af langtidsbrugere af opioider på 65-79 år og 14 pct. hos brugere på 80+ år i 2023, *jf.* Bilagstabel 2. Det tyder derfor ikke på, at kræftdiagnose hos ældre brugere kan forklare den højere andel af langtidsbrugere hos ældre.

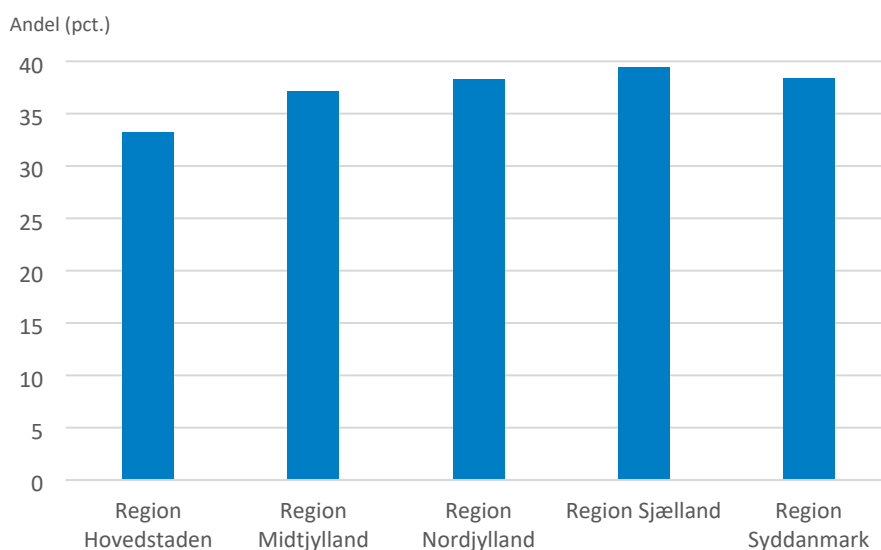
⁵ dsam.dk. Den ældre skrøbelige patient. Dansk Selskab for Almen Medicin 2023 (besøgt: februar 2025).

Udover alder er der også forskel i antal og andel langtidsbrugere på tværs af køn. Knap 90.000 kvinder og ca. 56.000 mænd er langtidsbrugere i 2023, *jf.* Bilagstabel 1. For kvinder stiger andelen af langtidsbrugere med alderen, mens den for mænd flader ud ved 45 år eller derover, hvor den ligger på 35-39 pct., *jf.* Figur 2. I de ældste aldersgrupper er andelen højere for kvinder, mens andelen er på samme niveau for mænd og kvinder i de yngste aldersgrupper. Det på trods af, at andelen af kræftpatienter hos langtidsbrugere er højere hos mænd i de ældste aldersgrupper, *jf.* Bilagstabel 2.

Region Hovedstaden ligger lavest

Hver tredje bruger af opioider er langtidsbruger i Region Hovedstaden i 2023, *jf.* Figur 3. Det er den laveste andel på tværs af alle regioner. Andelen ligger højere for de øvrige regioner, hvor Region Sjælland har den højeste andel på 39 pct. Sammenlignet med 2018 er antallet af langtidsbrugere faldet i alle regioner, *jf.* Bilagstabel 1.

Figur 3 Andel langtidsbrugere (> 3 mdr.) ud af alle brugere af opioider fordelt på region, 2023

Kilde: Lægemiddelstatistikregisteret pr. 23. oktober 2024, Sundhedsdatastyrelsen

Note: For afgrænsning af opioider og langtidsbrugere se note i Figur 1.

Andelen er opgjort ift. alle brugere af opioider i regionen. Se absolutte tal i Bilagstabel 1.

Bemærk, at den samme person godt kan optræde i flere regioner, hvis personen er flyttet i løbet af året. Personer med ukendt region fremgår ikke (111 personer i 2023).

Bemærk, at kræftpatienter indgår i opgørelsen. Se andel kræftpatienter i Bilagstabel 2.

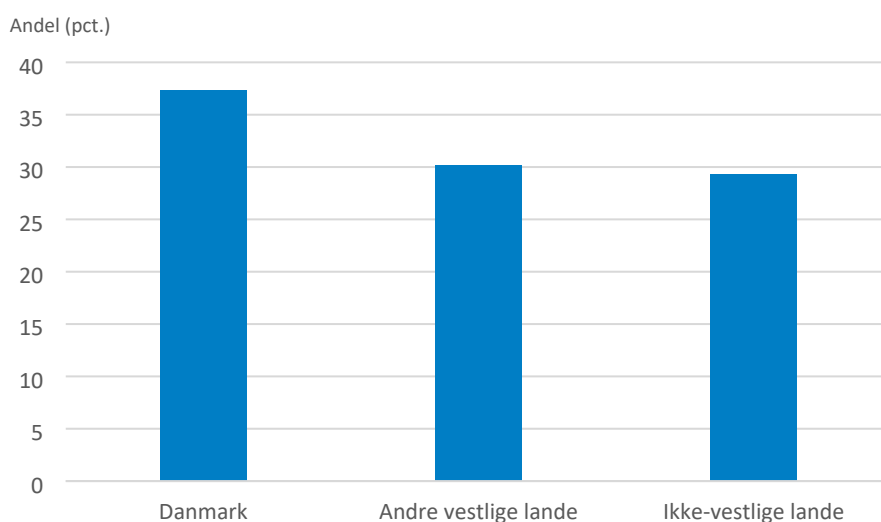
Region Hovedstaden adskiller sig især fra de andre regioner blandt opioidbrugere på 25-44 år og 45-64 år, hvor andelen af langtidsbrugere er hhv. 16 pct. og 32 pct. i regionen, *jf.* Bilagstabel 3. For de andre regioner er de tilsvarende tal ca. 26 pct. og 39 pct. Region Sjælland ligger højest

for de ældste aldersgrupper, hvor knap halvdelen af de 80+-årige opioidbrugere er i langtidsbehandling. For de andre regioner er det 42 pct. eller 44 pct. for den ældste aldersgruppe.

Langtidsbrug er mere udbredt blandt brugere med dansk oprindelse

Ca. 37 pct. af brugere af opioider med dansk oprindelse er langtidsbrugere i 2023, *jf.* Figur 4. Det er den højeste andel sammenlignet med brugere fra andre vestlige lande og ikke-vestlige lande. For brugere fra henholdsvis andre vestlige lande og ikke-vestlige lande er ca. 30 pct. i længerevarende behandling med opioider. De 30 pct. omfatter både indvandrere og efterkommere, hvor andelen er sammenlignelig, når der tages højde for alder (tal ikke vist).

Figur 4 Andel langtidsbrugere (> 3 mdr.) ud af alle brugere af opioider fordelt på personer med dansk oprindelse og andre vestlige/ikke-vestlige lande, 2023

Kilde: Lægemiddelstatistikregisteret pr. 23. oktober 2024 og CPR-registeret, Sundhedsdatastyrelsen

Note: For afgrænsning af opioider og langtidsbrugere se note i Figur 1.

Andelen er opgjort ift. alle brugere af opioider i den pågældende landegruppe. Se absolutte tal i Bilagstabel 1.

Danmark/personer med dansk oprindelse: Mindst en forælder er både født i Danmark og har dansk statsborgerskab. For andre vestlige/ikke-vestlige lande vil ingen af forældrene både være født i Danmark og have dansk statsborgerskab.

Inddeling i vestlige/ikke-vestlige lande er *jf.* Danmarks Statistiks definition⁶.

Bemærk, at kræftpatienter indgår i opgørelsen. Se andel kræftpatienter i Bilagstabel 2.

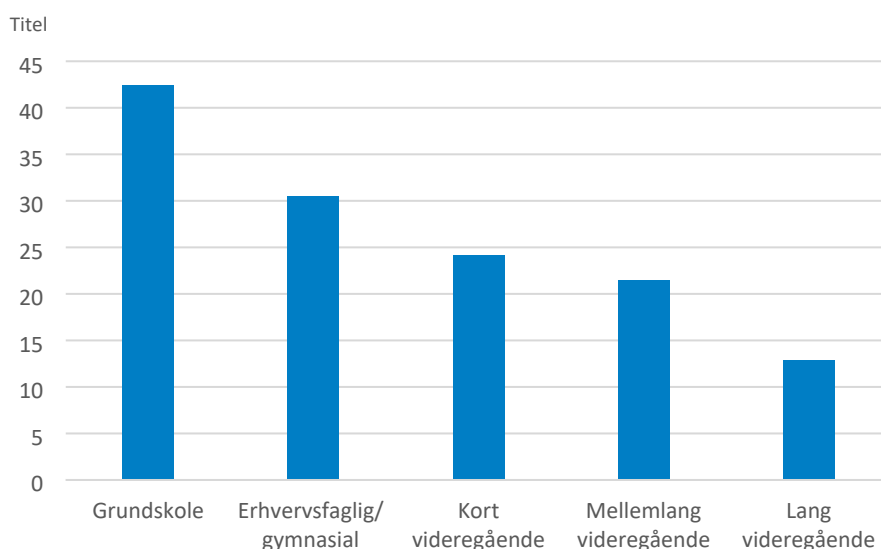
⁶ [DST.dk. Indvandrere og efterkommere \(besøgt: december 2024\).](https://dst.dk/Indvandrere-og-efterkommere)

Jo kortere uddannelse, des højere andel langtidsbrugere

Andelen af langtidsbrugere stiger gradvist med kortere gennemført uddannelse, *jf.* Figur 5. Ca. 42 pct. er langtidsbrugere hos brugere af opioider med grundskole eller ingen uddannelse som længste uddannelse i 2023. Andelen er kun 13 pct. for brugere med en lang videregående uddannelse.

Det tyder på, at der skal være en opmærksomhed på, at der er ikke opstår en social ulighed i langtidsbehandling med opioider, da brugere med en kortere uddannelse oftere er langtidsbrugere end brugere med en længere uddannelse – også når der tages højde for brugerens alder, *jf.* Bilagstabel 3. Andre faktorer kan dog også spille ind. Fx har personer med kortere uddannelse ofte flere helbredsproblemer og oplever flere konsekvenser af dem⁷. Tallene i Figur 5 tager ikke højde for den forskel.

Figur 5 Andel langtidsbrugere (> 3 mdr.) ud af 18-64-årige brugere af opioider fordelt på længste fuldførte uddannelse, 2023

Kilde: Lægemiddelstatistikregisteret pr. 23. oktober 2024, Sundhedsdatastyrelsen og Uddannelsesregister, Danmarks Statistik

Note: For afgrænsning af opioider og langtidsbrugere se note i Figur 1.

Andelen er opgjort ift. alle opioidbrugere med den pågældende længste fuldførte uddannelse. Se absolutte tal i Bilagstabel 1.

Længste fuldførte uddannelse er opgjort den 30. september i året.

Grundskole omfatter også personer uden uddannelse. Gymnasial uddannelse omfatter også adgangsgivende uddannelsesforløb. Lang videregående uddannelse omfatter også ph.d. og forskeruddannelser.

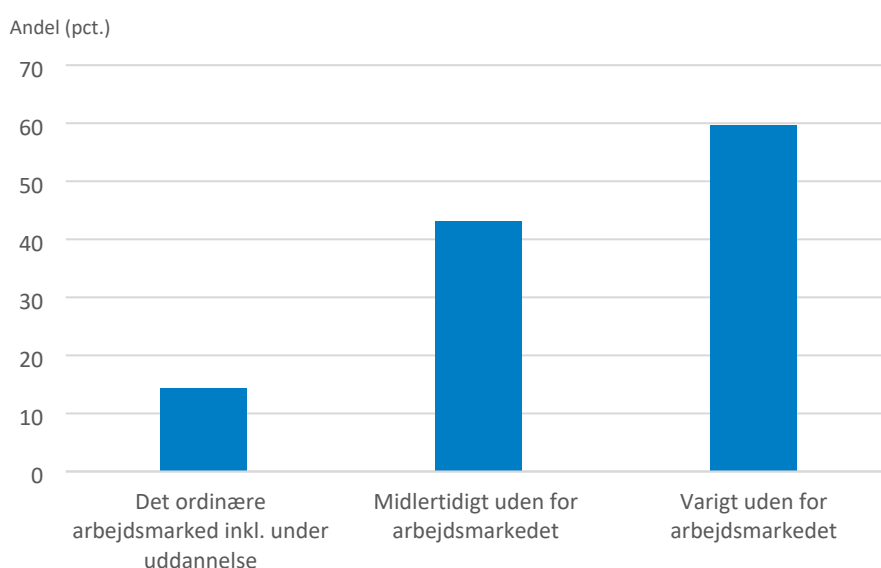
Brugere med ukendt længste fuldførte uddannelse er ikke vist. De udgør ca. 5 pct. af alle langtidsbrugere. Andelen af langtidsbrugere er 43 pct. for gruppen.

⁷ Sundhedsstyrelsen (2023). Resultater fra rapportererne Sygdomsbyrden i Danmark 2022 – sygdomme og risikofaktorer.

Personer uden for arbejdsmarkedet er oftere langtidsbrugere

Ca. 60 pct. brugere af opioider, som er varigt uden for arbejdsmarkedet, er i langvarig behandling i 2023, *jf.* Figur 6. Gruppen dækker over personer på folke-/senior-/førtidspension eller efterløn. Det er den højeste andel sammenlignet med forskellige grupper for arbejdsmarkedstilknytning – også når der tages højde for alder, *jf.* Bilagstabel 3. Andelen for brugere, der er midlertidigt uden for arbejdsmarkedet, ligger næsthøjest med ca. 43 pct. Brugere, som er på det ordinære arbejdsmarked eller under uddannelse har den laveste andel svarende til 14 pct.

Figur 6 Andel langtidsbrugere (> 3 mdr.) ud af 18-64-årige brugere af opioider fordelt på arbejdsmarkedstilknytning, 2023

Kilde: Lægemiddelstatistikregisteret pr. 23. oktober 2024 og forløbsdatabasen (DREAM), Sundhedsdatastyrelsen.

Note: For afgrænsning af opioider og langtidsbrugere se note i Figur 1.

Andelen er opgjort ift. alle brugere af opioider i den pågældende gruppe for arbejdsmarkedstilknytning. Se absolutte tal i Bilagstabel 1.

Arbejdsmarkedstilknytning er defineret og grupperet ud fra den indkomstydelse, som har været den dominerende for personen i opgørelsesåret på baggrund af DREAM.

-Det ordinære arbejdsmarked inkl. under uddannelse: Arbejdsmarkedssparate kontanthjælpsmodtagere, Dagpenge, Jobklar SHO-ydelse, Orlov, Selvforsørgelse, Uddannelseshjælp, Jobklar, SU med/uden ydelse, Voksenlærling, voksenuddannelsesstøtte (VUS/SVU)

-Midlertidigt uden for arbejdsmarkedet: Fleksjob, For-revalidering, Ikke-arbejdsmarkedssparate kontanthjælpsmodtagere, -Jobafklaring, Ledighedsydelse, Ressourceforløb, Revalidering, SHO-ydelse, Sygedagpenge, Uddannelseshjælp

-Varigt uden for arbejdsmarkedet: Efterløn, Folkepension, Førtidspension, Seniorpension

Langtidsbrugere, der er døde eller udvandret i løbet af året, fremgår ikke (884 personer i 2023).

Bemærk, at kræftpatienter indgår i opgørelsen. Se andel kræftpatienter i Bilagstabel 2.

Personer kan være varigt eller midlertidigt uden for arbejdsmarkedet pga. smerter. Nogle personer kan også være uden for arbejdsmarkedet, inden de får smerter. Tallene siger ikke noget om den tidsmæssige sammenhæng mellem den længerevarende behandling med opioider og personens arbejdsmarkedstilknytning.

Bilag

Bilagstabel 1 Antal langtidsbrugere (> 3 mdr.) af opioider fordelt på karakteristika, 2018 og 2023

	2018	2023
Køn		
Kvinde	118.936	88.580
Mand	71.879	55.837
Alder		
0-17 år	139	113
18-24 år	1.240	633
25-44 år	21.554	12.702
45-64 år	66.134	46.347
65-79 år	63.877	52.024
80+ år	37.871	32.598
Region		
Region Nordjylland	20.667	15.552
Region Midtjylland	42.721	32.091
Region Syddanmark	44.533	31.643
Region Hovedstaden	50.129	38.940
Region Sjælland	33.606	26.833
Landegruppe		
Personer med dansk oprindelse	176.370	132.759
Andre vestlige lande	5.039	4.097
Ikke-vestlige lande	9.406	7.561
Arbejdsmarkedstilknytning		
Det ordinære arbejdsmarked	23.561	14.679
Under uddannelse	1.203	594
Midlertidigt uden for arbejdsmarkedet	28.595	16.948
Varigt uden for arbejdsmarkedet	34.374	26.577
Død/udvandret	1.195	884
Længste fuldførte uddannelse		
Grundskole	32.820	21.198
Erhvervsfaglig	33.037	22.401
Gymnasial	3.769	2.706
Kort videregående	3.050	2.234
Mellemlang videregående	9.565	6.399
Lang videregående	2.260	1.799
Ukendt	4.427	2.945

Kilde: Lægemiddelstatistikregisteret pr. 23. oktober 2024, CPR-registeret og forløbsdatabase (DREAM), Sundhedsdatastyrelsen og Uddannelsesregister, Danmarks Statistik

Note: For afgrænsning af opioider og langtidsbrugere se note i Figur 1.

Alder er opgjort ved første køb af opioider i året.

Bemærk, at den samme person godt kan optræde i flere regioner, hvis personen er flyttet i løbet af året. Personer med ukendt region fremgår ikke (111 personer i 2023).

For afgrænsning af landegruppe se note i Figur 4, længste fuldførte uddannelse se note i Figur 5 og arbejdsmarkedstilknytning se note i Figur 6.

Bilagstabel 2 Andel kræftpatienter hos langtidsbrugere (>3 mdr.) af opioider fordelt på karakteristika, 2023

	Andel (pct.)
Alle	13
Aldersgruppe	
0-17 år	12
18-24 år	6
25-44 år	5
45-64 år	10
65-79 år	18
80+ år	14
Køn	
Kvinde	12
Mand	15
Aldersgruppe og køn	
Kvinde	
0-17 år	-
18-24 år	4
25-44 år	6
45-64 år	10
65-79 år	15
80+ år	12
Mand	
0-17 år	-
18-24 år	7
25-44 år	3
45-64 år	10
65-79 år	22
80+ år	20
Region	
Region Nordjylland	13
Region Midtjylland	14
Region Syddanmark	14

Region Hovedstaden	13
Region Sjælland	12
Landegruppe	
Personer med dansk oprindelse	13
Andre vestlige lande	13
Ikke-vestlige lande	8
Arbejdsmarkedstilknytning	
Det ordinære arbejdsmarked inkl. under uddannelse	6
Midlertidigt uden for arbejdsmarkedet	9
Varigt uden for arbejdsmarkedet	8

Kilde: Lægemiddelstatistikregisteret pr. 23. oktober 2024, Cancerregisteret, CPR-registeret og forløbsdatabase (DREAM), Sundhedsdatastyrelsen.

Note: For afgrænsning af opioider og langtidsbrugere se note i Figur 1. Alder er opgjort ved første køb af opioider i året. Kræftpatienter er defineret som personer med mindst én kræftdiagnose i Cancerregisteret (alle diagnoser i DC-intervallet undtagen DC44 (Anden hudkræft) og DC460 (Kaposi sarkom i huden)). Kræftpatienter hos langtidsbrugere af opioider dækker over personer med receptkøb af opioider under deres kræftforløb. Et kræftforløb antages at vare fem år fra den dato, hvor kræftdiagnosen stilles. Hvis den samme person har flere hospitalskontakter relateret til en kræftdiagnose inden for fem år, lægges kræftforløbene sammen og tæller som ét kræftforløb.

Diskretionerede tal er angivet med '-'.
For afgrænsning af landegruppe se note i Figur 4 og arbejdsmarkedstilknytning se note i Figur 6.

Bilagstabel 3 Andel (pct.) langtidsbrugere (> 3 mdr.) ud af alle brugere af opioider fordelt på aldersgrupper samt region, længste fuldførte uddannelse og arbejdsmarkedstilknytning, 2023

	0-17 år	18-24 år	25-44 år	45-64 år	65-79 år	80+ år
Region						
Region Nordjylland	4	8	27	40	42	42
Region Midtjylland	4	8	26	38	41	42
Region Syddanmark	3	7	25	39	42	44
Region Hovedstaden	2	6	16	32	41	44
Region Sjælland	2	7	26	39	45	48
Længste fuldførte uddannelse	n/a				n/a	n/a
Grundskole		10	36	48		
Erhvervsfaglig/gymnasial		5	23	35		
Kort videregående		-	16	28		
Mellemlang videregående		-	14	26		
Lang videregående		-	8	17		
Arbejdsmarkedstilknytning	n/a				n/a	n/a
Det ordinære arbejdsmarked inkl. under uddannelse		5	12	17		
Midlertidigt uden for arbejdsmarkedet		19	41	45		
Varigt uden for arbejdsmarkedet		35	56	60		

Kilde: Lægemiddelstatistikregisteret pr. 23. oktober 2024, CPR-registeret og forløbsdatabase (DREAM), Sundhedsdatastyrelsen og Uddannelsesregister, Danmarks Statistik

Note: For afgrænsning af opioider og langtidsbrugere se note i Figur 1. Alder er opgjort ved første køb af opioider i året. Andelen er opgjort ift. alle brugere af opioider i region/uddannelsesniveau/arbejdsmarkedstilknytning og aldersgruppen. Diskretionerede tal er angivet med '-'.
n/a: not applicable

For afgrænsning af længste fuldførte uddannelse se note i Figur 5 og arbejdsmarkedstilknytning se note i Figur 6.